

TOIMINNALLISET YLEMMÄN RUOANSULATUSKANAVAN HÄIRIÖT JA PUHETERAPIA

Meri Nyyssönen 2017

HYKS, pää- ja kaulakeskus,
puheterapiayksikkö, Jorvin sairaala

- ▶ Potilaalla kaasurefluksikierre (GER normaali), **aerofagiaoire**
- ▶ Potilaalla graavia röyhtäilyä, joka luokitellaan toiminnalliseksi, **ruokatorviröyhtäily (supragastrinen röyhtäily)**
- ▶ Potilaalla pahoinvointia ja habituellia oksentelua, ruminaatio-oire (← pääasiassa fysioterapia)
- ▶ Toiminnallinen nielemisvaikeus ja nielemispelko

- ▶ sekä paljon erilaisia liitännäisoireita (vatsan turvottelua, närästystä, kipuilua... ja lähes aina "pelko oireen vakavalaatuisuudesta")

MILLOIN PUHETERAPEUTILLE ?

- ▶ Aerofagia ja/tai röyhtäilyhäiriöt → oirekuva vahvistettava ruokatorven 24 tunnin impedanssimittauksella yhdistettynä pH-mittaukseen (GI-kanavan tutkimukset 6064 Pt-EsoZPa)
- ▶ Habitueelli oksentelu (tai ruminaatio) → oirekuva vahvistettava ruokatorven tarkkuusmanometriatutkimuksella ravintoprovokaation kanssa (GI-kanavan tutkimukset 2028 Pt-EsoPai)

OIREIDEN LÄÄKETIETEELLINEN TOTEAMINEN

- ▶ Oiremekanismin selittäminen potilaalle, jossa korostetaan oireen **toiminnallisuutta** (kyseessä on tahdonalainen mutta tiedostamaton tapahtuma, ei orgaaninen sairaus!)
- ▶ Terapia sisältää yleistä tietoa oirekuvasta; sen syistä ja ennakoivista oireista, erilaisia hengitystekniikan harjoituksia (kaikissa oirekuvissa!) sekä terapiassa harjoiteltujen keinojen käyttöä tavankääntämisessä (ruokatorviröyhtäily).

HOITO (PUHETERAPEUTTI)

- ▶ Termillä tarkoitetaan lisääntyntä (liiallista) ilman nielemistä. Oireena vatsan turvotusta ja venymistä, pahoinvointia, ilmavaivoja sekä toisinaan myös toistuvaa röyhtäilytarvetta (joka ei kuitenkaan helpota oireita)
- ▶ 24 tunnin aikana noin **521 kertaa**, noin **22 kertaa tunnissa (aerofagia)** vs 24 tunnin aikana 176 kertaa, noin 7 kertaa tunnissa (normaali ilman nieleminen)

AEROFAGIA

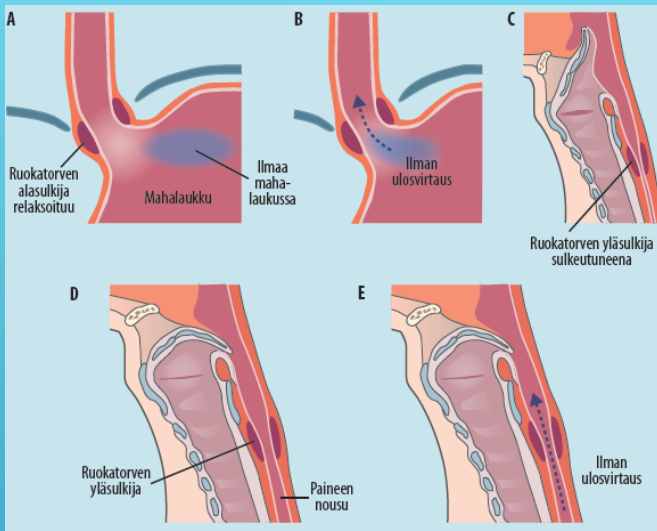
Vatsan natiivi, jossa näkyy lisääntyneen ilman määrää mahalaukussa ja suolistossa (kuvat 2 ja 3). Kuvassa 1 vertailuna normaalilöydöksinen kuva.

- ▶ Miksi potilas nielee ilmaa ? **Ruokailutavat, ylihengittäminen ja/tai "stressi" ?**
Ahmiiko, syökö itsensä "ähkyyn" ?
Hengitystapana pinnallinen rintakehän yläosahengitys ? Ahdistusoire ja siihen liittyvä reagoititapa ?
- ▶ Oireenmukainen ohjaus ja hoito

**AEROFAGIA : MITEN
PUHETERAPEUTTI HOITAA ?**

- ▶ Termillä tarkoitetaan ylenmääräistä / liiallista röyhtäilyä. Röyhtäys syntyy mahalaukun yläpuolella → potilas aiheuttaa itse röyhtäilyn imaisemalla ilman ruokatorveen ja röyhtäisemällä sen samantien pois.
- ▶ Voi esiintyä jopa 20 kertaa minuutissa.
- ▶ Belching woman: Life with an uncontrollable illness
- YouTube

SUPRAGASTRINEN RÖYHTÄILY

Kuva1

Kuva1

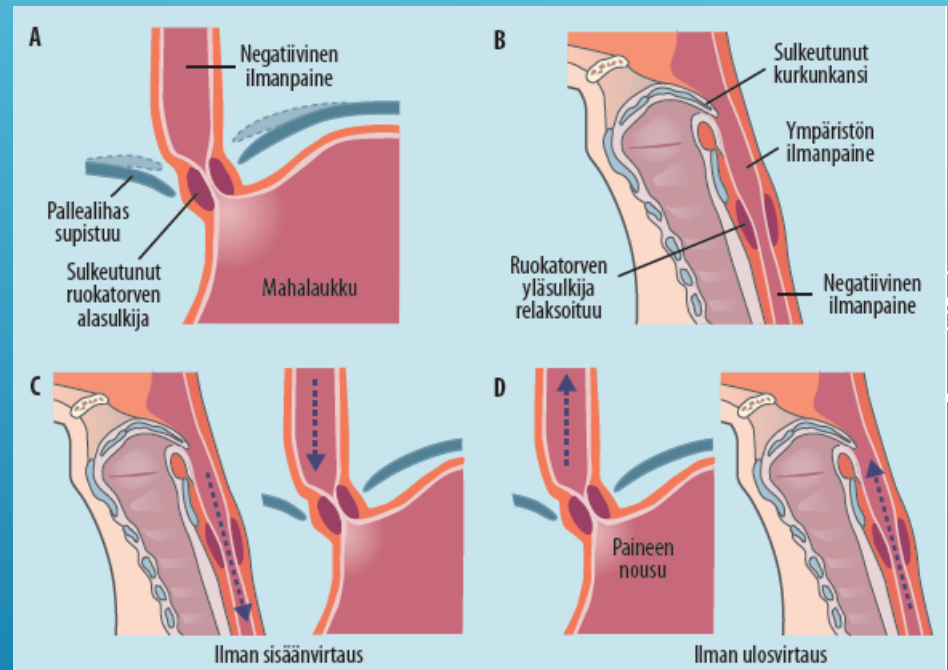
Röyhtäily on kaasun päästämistä pois ruoansulatuselimistä. Syödessä ja juodessa niellään aina pieni määrä ilmaa. Kun paine vatsassa kasvaa riittävästi, kaasu purkaantuu mahalaukusta ruokatorvea pitkin ylös ja tapahtuu röyhtäys. **Kyse on normaalista tapahtumasta, jota tapahtuu noin 20 - 25 kertaa vuorokaudessa, eikä sitä koeta oireena.**

← GASTRINEN RÖYHTÄYS

Kuva2

A. pallean supistumisliike aiheuttaa negatiivisen paineen rintaonteloon **B.** UES aukeaa **C.** ilma virtaa ruokatorveen, ei mahalaukuun **D.** mutta poistuu ruokatorvesta lähes samantien aiheuttaen röyhtäisyn

SUPRAGASTRINEN RÖYHTÄYS →

Kuva2

- ▶ Harjoitellaan ennakoivan oireen tunnistamista ja siihen reagoimista ← **tavankääntäminen**

- ▶ esim. erilaiset hengitystekniikan (luonnollinen ja rento) harjoitukset (useita terapiakertoja)

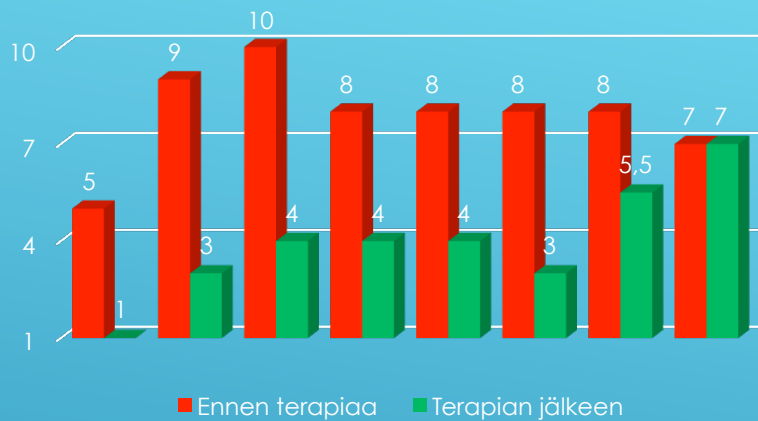
Potilailla ongelmia hengityskapasiteetissa, hengitys pinnallista ja pelkäästään keuhkojen ylälohkoilla tapahtuvaa (nk. rintakehähengitys)

RÖYHTÄILY : MITEN PUHETERAPEUTTI HOITAA ?

- ▶ Pilottitutkimus **supragastrisen röyhtäilyn terapiasta** (Walamies M, Arkkila P, Punkinen J, Koskenpato J, Haakana R, Kaartinen M 2016), Jorvin sairaala
- ▶ Lähetteitä 15, 8 osallistui (naisia 6), muut lähetteet palautettiin tai ohjattiin toiseen terapiaan
- ▶ 4-6 terapiakertaa (yhteiskäynteinä puheterapeutti & psykologi)
- ▶ VAS-asteikolla arvioitiin oireita ennen ja jälkeen terapian

RUOKATORVIRÖYHTÄILYN HOITO JORVISSA

Röyhtäilyn tiheys

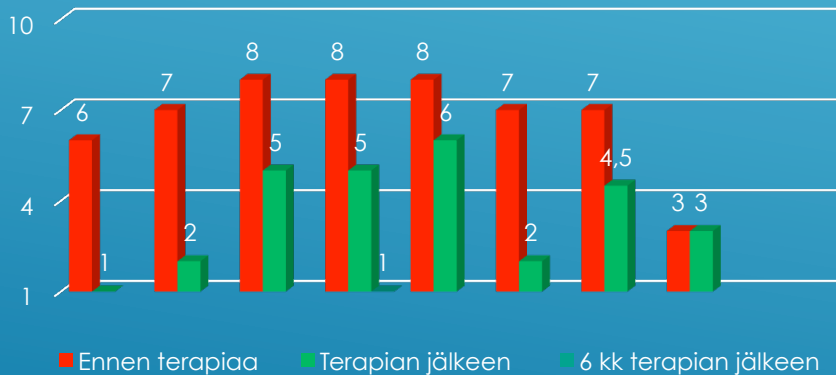

Kuvio 1 : Kuinka usein röyhtäilyä on (asteikolla 1 ei koskaan – 10 hyvin usein) ?

\bar{x} = 7,88 (ennen terapiaa)

\bar{x} =

Röyhtäilyn voimakkuus

Kuvio 2 : Millainen on röyhtäilyn voimakkuus (asteikolla 1 hyvin heikko – 10 hyvin voimakas) ?

\bar{x} = 6,75 (ennen terapiaa)

\bar{x} =

- ▶ Syksyllä 2016 aloitettu ruokatorviröyhtäilytutkimus (Arkkila P, Haakana R, Kaartinen M, Punkkinen J ja Walamies M)
- ▶ Tutkimuksen kesto 3-5 vuotta
- ▶ 40 potilasta, jotka lääkäri (Jari Punkkinen) randomisoi terapia- ja verokkiryhmiin (ei terapiaa) ← myös nämä potilailla mahdollisuus terapiaan 6 kuukauden seurannan jälkeen
- ▶ Nyt tutkimuksessa 14 potilasta, joista 10 käynyt terapiassa (7 terapiapotilasta ja 3 kontrolliryhmästä).

Potilas 2 (mies – 64):

Röyhtäilyn määrä (VAS 7.11.16) **7,5** ja (VAS 18.4.17) **2,8** asteikolla 0 (en koskaan) – 10 (hyvin usein)

Röyhtäilyn voimakkuus (VAS 7.11.16) **6** ja (VAS 18.4.17) **3,3** asteikolla 0 – 10

JATKOA TUTKIMUKSELLE